

Energievoorzieningszekerheidsindex staat op 1.325

Bij het continueren van de huidige maatschappelijke trends zal de index dalen naar 1.112. Dat is een veeg teken. Dat vereist actie! En wel snel. Maar we moeten wel een slag om de arm houden, want de politieke stabiliteit van onze buurlanden kan nog veel beter gekwantificeerd worden. Er lijkt namelijk sprake van een trendbreuk. Dat vergt onderzoek...

Door
Aad Correljé

Er lijkt een ware industrie ontstaan te zijn in het construeren van indicatoren die de zekerheid van de energievoorziening weergeven: een zogenoemde Security of Supply (SoS) index. Blijkbaar bestaat er een grote behoefte aan cijfers die in één oogopslag informatie geven hoe landen ervoor staan. Het ene land scoort hoog, het andere laag. Dat suggereert dat de inwoners en bedrijven zich daar misschien zorgen moeten maken dat op zij op enig moment in het donker zullen zitten of hun auto niet meer kunnen voltanken. Maar wat moeten de burgers van een land dat laag scoort doen met deze informatie? Zelf zorgen voor reserve energie? Vaten benzine en petroleum in de schuur? Flessen butaangas? Waar halen we kolen vandaan? Of moeten ze gaan klagen bij de regering of de gemeente? Moeten ze misschien vragen hun energieleveranciers vragen iets aan die onzekerheid te doen? Een nieuw leveringscontract: Secure Sure! Dat weten wij niet...

Om hier wat over te kunnen zeggen, moeten we eerst begrijpen wat zo'n SoS-index betekent. En dan blijkt er een hele serie indexen te bestaan. Type maar eens energy security supply index in op Google. Internationale organisaties zoals de OECD, de Europese Unie, de World Energy Council, etc. geven hun rapportcijfers. Wetenschappers, onderzoeksinstituten en consultants produceren een grote variëteit aan indices. Die worden vervolgens door nationale ministeries, toezichthouders en energiebedrijven gebruikt in rapportages aan de stakeholders. Vaak om hun beleid of strategie te kunnen verdedigen of juist aan de kaak te stellen. Of om een nieuwe aanpak te onderzoeken

Het is duidelijk dat die indicatoren op zeer veel verschillende manieren geconstrueerd zijn en de meest uiteenlopende karakteristieken proberen 'mee te nemen'. In eerste instantie waren het vooral een soort van internationale concentratiematen, die lieten zien hoe afhankelijk een land is van andere landen voor de levering van verschillende energiedragers; meestal olie, gas en kolen. Weinig leveranciers betekende een grote afhankelijkheid. Maar was dat een probleem? Niet als het aandeel van de binnenlandse energieproductie groot is, zo werd gesteld. Dus werd de index daarmee uitgebreid. Het is natuurlijk de vraag of eigen winning altijd zekerheid biedt. Niet bij de Engelse kolenmijnen in ieder geval, die werden regelmatig door stakingen lamgelegd. En ook hydro-elektriciteit laat zich alleen opwekken als er voldoende water in de spaarbekkens zit. De orkanen in de Golf van Mexico zijn berucht vanwege het uitschakelen van de Amerikaanse olie- en gasproductie.

Vervolgens werd de mogelijkheid om verschillende energiedragers uit te wisselen binnen een land in aanmerking genomen in de indexen. Hierbij is het vooral de elektriciteitssector die deze kar moet trekken, door meer centrales te bouwen die zich mogelijk lenen voor verschillende brandstoffen. Extra capaciteit die waarschijnlijk slechts incidenteel ingezet wordt en daarmee hoge kosten oplevert bij de bedrijven. Wie gaat dat betalen?

Ook werd geconstateerd dat sommige energieverbruikers makkelijker hun energieverbruik konden terugschroeven dan andere. Hiermee werden prioriteiten toegekend aan echt onmisbare energiediensten en activiteiten die na de crisis wel weer opgepakt konden worden. Deze vraag-respons werd onderdeel van de SoS-indicatoren. Ook hierbij speelde natuurlijk weer de vraag naar de balans tussen de kosten van het afschakelen voor individuele verbruikers en de maatschappelijke opbrengsten van een grotere beschikbaarheid van energie ten tijde van een crisis. Geconcludeerd werd dat de kosten van het verschaffen van energiezekerheid een belangrijke extra indicator waren. Een volgende stap in de ontwikkeling van indicatoren was de erkenning dat het in sommige gevallen helemaal niet zo erg was om afhankelijk te zijn van buitenlandse leveranciers. Op allerlei manieren werden de politieke stabiliteit, de reputatie en de organisatie van de industrie producentenlanden gekarakteriseerd en als variabelen opgenomen in de indexen. Er kon nu onderscheid gemaakt worden tussen 'goede' en 'slechte' afhankelijkheid.

Een recente toevoeging aan de SoS poogt een waarde te geven aan de structuur van de transportsystemen en rol van landen in die netwerken. Hierbij spelen transportafstanden, het aantal en de capaciteit van de verbindingen tussen verschillende landen, de hoeveelheid terminals en opslagcapaciteit en de te passeren transitlanden een rol. Duidelijk is dat het vooral over aardgas gaat. Maar ook in de olievoorziening en de elektriciteitssector worden dergelijke analyses gemaakt. In combinatie met de andere genoemde factoren kunnen dan indexen gemaakt worden die iets zouden zeggen over de zekerheid van voorziening van een land én over de mogelijkheid om andere groepen landen te domineren. En dat allemaal in één enkel cijfertje! Wat willen we nog meer? Het hele vraagstuk teruggebracht in minder dan een notendop!

Wat we nog meer willen is natuurlijk een begrijpelijk verhaal dat aanknopingspunten biedt om actie te ondernemen, indien nodig. Een verhaal dat ons in staat stelt een afweging te maken tussen de kosten van extra infrastructuur en technologie van welke aard dan ook en de risico's van leveringsproblemen. Een verhaal dat uitlegt wie welke rol heeft in dit complexe geheel en hoe die partij het best benaderd kan worden. Een verhaal ook dat iets zegt over de mogelijke verdeling van lusten en lasten en rechten en plichten. Meten mag dan weten zijn, maar wij willen het begrijpen En dat kun je niet samenvatten in één cijfertje en ook niet in tien.

Aad Correljé is universitair hoofddocent Economie van Infrastructuren aan de TU Delft en verbonden aan het Clingendael International Energy Programme. ■